

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 27 mars 1941 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i häst- och fordonsanskaffningslagen.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 108 i första kammaren av herr *Aronsson m. fl.* och nr 142 i andra kammaren av herr *Pettersson i Dahl m. fl.* I motionerna, vilka äro likalydande, föreslås sådan ändring av häst- och fordonsanskaffningslagen, att med de lokala behoven och hästägarnas förhållanden förtrogna representanter för kommunerna jämte företrädare för de militära myndigheterna ombesörja häst- och fordonsuttagning och besiktning, att sådan uttagning icke måtte ske utan föregående besiktning samt att besiktning av hästar och motorfordon helst måtte ske varje år.

Lagen den 27 april 1934 (nr 84) om anskaffning av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (*häst- och fordonsanskaffningslagen*) avser dels vidtagande av förberedande åtgärder under fredstid för anskaffning av de hästar och fordon, som utöver dem vilka förut stå till krigsmaktens förfogande erfordras för dennas ställande på krigsfot (krigsmaktens första behov), dels ock avstående till staten av hästarna och fordonen jämte tillbehör och förnödenheter.

Under fredstid skall, i den ordning i lagen stadgas, uttagas det antal krigsdugliga hästar och till krigsbruk tjänliga fordon, som utöver dem, vilka förut stå till krigsmaktens förfogande, erfordras för krigsmaktens första behov. Uttagningsmyndighet är beträffande hästar och hästfordon en för varje hästmönstringsområde av Konungens befallningshavande förordnad hästuttagningsman, vilken skall vara förtrogen med hästuppfödning och lant-hushållning samt helst bör vara bosatt inom hästmönstringsområdet. Där av hänsyn till anskaffningens särskilda betydelse för krigsmakten så finnes nödigt, må dock militär myndighet av Konungen förordnas såsom uttagningsmyndighet. Beträffande motorfordon och motorredskap är Konungens befallningshavande uttagningsmyndighet.

Beträffande anskaffningen i fredstid av hästar och hästfordon gäller följande.

Rikets indelning i hästmönstringsområden verkställas av Konungen. Vidare bestämmer Konungen *dels* inom vilka hästmönstringsområden uttagning skall äga rum under fredstid samt det antal hästar och fordon, som skall uttagas inom respektive områden, *dels ock* för varje sådant område vilka år uttagning skall äga rum. Uttagning skall i regel ske vart fjärde år. Under mellantiderna skola erforderliga kompletteringar verkställas av uttagningsmyndigheten för att hålla det uttagna hästbeståndet fulltaligt.

Då Konungen därom förordnar, skall inom varje kommun upprättas förteckning över inom kommunen bosatta hästägare, hästägareförteckning, innehållande för envar ägare uppgift å antalet honom tillhöriga hästar. Uttagningsmyndigheten skall med ledning av hästägareförteckningarna inom sitt hästmönstringsområde uttaga det antal hästar och hästfordon, som av Konungen bestämts skola av myndigheten uttagas för fyllande av krigsmaktens första behov. Hästar uttagas efter besiktning; dock må Konungen, där så ur krigsberedskapssynpunkt prövas kunna ske utan olägenhet, förordna att uttagning må äga rum utan besiktning. Uttagningsmyndigheten skall över verkställd uttagning upprätta häst- och hästfordonsrulla med uppgifter om uttagna hästar och fordon samt deras ägare ävensom tillställa ägare, som upptages i rullan, skriftligt mönstringsbesked, angivande vad han på grund av uttagningen har att iakttaga. Därest uttagen häst dör, avyttras eller av annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, skall anmälan därom, med återställande av mönstringsbeskedet, ofördröjligen göras till uttagningsmyndigheten.

Beträffande anskaffningen av motorfordon och motorredskap gäller att Konungens befallningshavande, var för sitt län, skall uttaga det antal motorfordon och motorredskap, som av Konungen bestämts skola inom länet uttagas för fyllande av krigsmaktens första behov. Konungens befallningshavande skall föra motorfordonsrulla och motorredskapsrulla samt tillställa vederbörande ägare mönstringsbesked.

Vid mobilisering skall ägare av uttagna hästar och fordon inställa dessa till mönstring å plats och tid, varom mönstringsbeskedet lämnar anvisning, dock icke sto som är dräktigt eller som har föl under fyra månaders ålder. Prövning av de till mönstring inställda hästarna och hästfordonen med hänsyn till deras lämplighet för krigsbruk verkställs av särskilda redan i fredstid tillsatta hästmönstringsnämnder som därefter bestämma vilka som skola avstås. Motsvarande prövning beträffande motorfordon och motorredskap verkställs av särskilda motormönstringsnämnder. Hästar och fordon, som inmönstras och sålunda skola avstås för krigsmaktens behov, inlösas av staten mot ersättning som bestämmes av vederbörande mönstringsnämnd.

Ersättning åt hästuttagningsman ävensom åt militär befallningshavare, som i egenskap av uttagningsmyndighet företager besiktning, utgår av statsmedel enligt av Konungen meddelade föreskrifter. I lagen föreskrives, att de resor, som erfordras för besiktning av hästar, skola av uttagningsmyndighet så planläggas, att statsverket därigenom ej åsamkas större kostnader än som må vara oundgängliga för ändamålet.

Närmare föreskrifter för verkställigheten av lagen äro meddelade i särskild förordning den 22 juni 1934 (*häst- och fordonsanskaffningsförordningen*, nr 420).

Vid 1940 års lagtima riksdag väcktes två motioner, nr I: 80 och II: 145, berörande bland annat samma spörsmål som upptagits i nu förevarande motioner. I sitt över dessa motioner avgivna utlåtande, nr 42, hemställde

första lagutskottet att de icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda. Till motivering anförde utskottet bl. a. följande.

Såsom framgår av utskottets redogörelse avsåg den reform av häst- och fordonsanskaffningen för krigsmaktens ställande på krigsfot som skedde genom 1934 års lag i ämnet att nedbringa de tidigare dryga kostnaderna för hästuttagningen i fredstid ävensom att åvägabringa ett mera rationellt och samtidigt mera förenklat anskaffningsförfarande än det dittills använda systemet innebar. I detta syfte avvecklades kommunernas medverkan vid fredsanskaffningen, varjämte kommunerna befriades från ansvarighet för att vederbörande hästägare vid mobilisering till mönstring inställde de i fredstid uttagna hästarna. Även om vid inmönstringarna sedan slutet av år 1939 på vissa håll framträtt olägenheter av det nya systemet, har utskottet dock ej kunnat finna att tillräckliga skäl förebegrats för att man nu beträffande grunderna för lagen skulle återgå till de före 1934 gällande bestämmelserna.

Vad angår frågan i vad mån besiktning skall ske vid uttagning vill utskottet framhålla att det här är fråga om den uttagning som sker under fredstid. Enligt häst- och fordonsanskaffningslagen skola hästar uttagas efter besiktning; Kungl. Maj:t må dock, där så ur krigsberedskapssynpunkt prövas kunna ske utan olägenhet, förordna att uttagning må äga rum utan besiktning. Kungl. Maj:t har sålunda möjlighet att tillgodose vad krigsmaktens behov påkallar. Någon anledning att i lagen föreskriva besiktning i vidsträcktare omfattning synes icke föreligga.

I fråga om uttagningsperiodens längd stadgas i lagen, att uttagning i regel skall ske vart fjärde år och att under mellantiderna erforderliga kompletteringar skola av uttagningsmyndigheten verkställas för att hålla det uttagna hästbeståndet fulltaligt. Det har vidare ålagts hästägare att, därest uttagen häst dör, avyttras eller av annan anledning ej längre kan tagas i anspråk för det avsedda ändamålet, göra anmälan därom till uttagningsmyndigheten. Beträffande motorfordon har uttagningsperiodens längd ej reglerats i lagen. Utskottet har icke i anledning av motionerna funnit sig böra förorda någon ändring av lagen i dessa avseenden.

Vad utskottet hemställt bifölls av riksdagen.

I de nu förevarande motionerna omnämnas de huvudsakligaste skiljaktigheterna mellan bestämmelserna i 1934 års häst- och fordonsanskaffningslag och de tidigare bestämmelserna på området, varefter motionärerna anföra:

Ur vissa synpunkter voro de bestämmelser, som gällde före 1934, kanske att föredraga före de nuvarande. Då hade varje kommun att svara för tillhandahållande av ett visst antal hästar, men det fanns även rum för ett kommunalt inflytande, som kunde underlätta anpassningen till ortsförhållandena samt avväga hänsynstagandet till den enskildes rätt. Nu påvilar ansvaret hästägarna, och de militära myndighetspersoner, som handhava uttagningen, ha icke alltid tillräcklig kontakt med förhållandena för att lika lätt undvika onödiga friktioner.

Av värde var även att besiktning av hästar förut ägde rum årligen, medan den enligt nu gällande bestämmelser endast vart fjärde år kan ifrågakomma. Som nämnts gäller även att uttagning av hästar skall kunna ske utan föregående besiktning samt att den berörda besiktningen vart fjärde år sålunda icke är obligatorisk.

Att förhållandena nu icke äro tillfredsställande ge gjorda erfarenheter

klart vid handen. I skrivelse av den 14 november 1940 har chefen för armén uttalat, att nu gällande bestämmelser äro behäftade med sådana brister, att lagen synes vara i behov av omarbetning. Statsrevisorerna ha även i sin till årets riksdag avgivna berättelse pekat på allvarliga brister i fråga om denna lag och dess praktiska användning, som just ge vid handen att inmönstringen av hästar icke alltid fungerat väl, främst på grund av att uttagningen i fredstid varit otillfredsställande. Vidare anse sig statsrevisorerna ha funnit att i många fall för ägarens utkomst nödvändiga hästar och fordon inmönstrats, medan mera umbärliga icke tagits i anspråk. Statsrevisorerna ha med hänsyn till dessa och andra skäl framhållit behovet av en reform på detta område.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 31 januari 1941 givna bemyndigande har chefen för försvarsdepartementet den 3 februari 1941 tillkallat särskilda utredningsmän att inom försvarsdepartementet biträda med utredning angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning.

Direktiven för utredningsmännens arbete ha givits i ett så lydande anförande av chefen för försvarsdepartementet:

»De författningar, som reglera statens rätt att vid krig eller krigsfara tvångsvis tillgodose det allmännas behov av förnödenheter av olika slag, kunna uppdelas i två grupper, allt eftersom författningarna äro att hänföra till rekvisitionslagstiftningen eller förfogandelagstiftningen. Skillnaden mellan dessa kategorier är betingad av historiska förhållanden. Rekvisitionen har betraktats såsom en påлага, för vilken icke med nödvändighet måste utgå ersättning, och befogenheten att tillgripa rekvisition har i regeringsformens § 74 omgärdats med särskilda garantier. Rekvisition får sålunda icke ske förrän, enligt beslut av Konungen i statsrådet och efter utfärdande av riksdagskallelse, rikets krigsmakt eller någon del därav ställas på krigsfot för upprätthållande av rikets neutralitet eller för avvärjande av ett befarat eller börjat angrepp. Rekvisitionsrätten, vilken närmare regleras av särskild, av Konungen och riksdagen stiftad lag, innefattar befogenhet att låta av kommuner eller enskilda utfordra förnödenheter eller tjänstbarheter, som må vara att tillgå i orten och som erfordras för fyllande av sådana krigsmaktens oundgängliga behov, vilka icke kunna på annat sätt med tillräcklig skyndsamhet tillgodoses.

Med stöd av § 74 regeringsformen hava utfärdats rekvisitionslagen den 31 mars 1938, fartygsuttagningslagen den 9 april 1926 samt häst- och fordonsanskaffningslagen den 27 april 1934. Till en var av dessa lagar hör en tillämpningsförfattning. Fartygsuttagningslagen samt häst- och fordonsanskaffningslagen skilja sig från rekvisitionslagen bland annat därutinnan, att de även reglera förberedelserna i fredstid för tillgodoseende av krigsmaktens behov av de ifrågavarande förnödenheterna, under det att rekvisitionslagen endast reglerar uttagningen under mobilisering. Vissa allmänna föreskrifter om rekvisitionen förberedande i fredstid hava emellertid meddelats genom kungörelsen den 26 maj 1939 med vissa bestämmelser om företrädesrätt med avseende å planläggning av rekvisition och förfogande m. m.

Enligt den nuvarande rekvisitionslagstiftningen kan rekvisition endast i tämligen begränsad omfattning ske annorledes än mot ersättning. Ersättningen utgår, där så kan ske, efter taxa. För upprättande av taxor och bestämmande av ersättning finnas enligt rekvisitionslagen lokala värderingsnämnder och en riksvärderingsnämnd, den senare överinstans i förhållande till de förra. Dessa nämnder bestämma även ersättningen enligt fartygsuttagningslagen, under det att gottgörelse för rekvisition enligt häst- och fordons-

anskaffningslagen fastställes av särskilda mönstringsnämnder, vilkas beslut ej få överklagas. Dessutom finnas enligt de olika lagarna åtskilliga organ för egendomens uttagande i fredstid ävensom för besiktning och värdering av det rekvirerade. I såväl fartygsuttagningslagen som häst- och fordonsanskaffningslagen stadgas, att genom vederbörande lag inskränkning ej göres i skyldigheten att fullgöra rekvisitioner för krigsmaktens behov.

Förfogandelagstiftningen ansluter sig icke till någon viss paragraf i regeringsformen och för dess tillämpning fordras icke att mobilisering anbefallts. Denna lagstiftning torde närmast kunna jämföras med expropriationslagstiftningen. Förfogande förutsätter principiellt, att ersättning lämnas, i regel motsvarande fulla värdet av den egendom som tagits i anspråk. Hithörande författningar äro lagen den 31 mars 1938 om förfoganderätt för luftskyddets behov, allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 och beredskapsförfogandelagen samma dag jämte därtill hörande tillämpningsförfattningar. Allmänna förfogandelagen är avsedd att utgöra den rättsliga grundvalen för de tvångsåtgärder, som kunna erfordras för genomförandet av en kristidshushållning, däri inbegripet mera omfattande anskaffning för försvarsväsendets behov, under det att beredskapsförfogandelagen avser att fylla samma syfte som rekvisitionslagen under ett försvarsberedskapstillstånd, då mobilisering icke ägt rum. I fråga om sättet för ersättningsbestämmande ansluta sig förfogandelagarna till rekvisitionslagen; dock ha de lokala värderingsnämnderna icke någon funktion enligt allmänna förfogandelagen.

I skrivelse den 7 november 1940 har statens krisrevision hemställt, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning angående nya bestämmelser om tvångsanskaffning för försvarsväsendets behov. Till stöd för framställningen har krisrevisionen anfört i huvudsak följande: Den ifrågavarande lagstiftningen hade tillkommit successivt, varigenom den kommit att brista i enkelhet och överskådlighet. Det torde numera icke vara av behovet påkallat att reglera tvångsanskaffning av fartyg i en särskild lag, då tvångsförfogande över fartyg i allmänhet faktiskt skedde under åberopande av rekvisitionslagen. Sistnämnda lag hade även — i strid mot vad statsmakterna förutsatt vid häst- och fordonsanskaffningslagens tillkomst — kommit att användas för fyllande av det planerliga mobiliseringsbehovet av hästar och fordon. Följden hade blivit, dels att värderingsförfarandet enligt rekvisitionslagen kommit att tillämpas i en omfattning, som icke varit beräknad — i främsta rummet beträffande motorfordon — och dels att rekvisitionslagen kommit att konkurrera särskilt med häst- och fordonsanskaffningslagen på ett sätt, som åstadkommit mycken oreda både för myndigheter och enskilda. Redan ur dessa mera allmänna synpunkter vore en omarbetning av nu berörda lagstiftning påkallad. Vidare hade krisrevisionen funnit lagstiftningens sakliga innehåll i olika avseenden mindre ändamålsenligt. Uttagningen i fredstid hade sålunda icke varit tillfredsställande, i det att för krigsbruk mindre lämpliga fartyg, hästar och motorfordon i betydande omfattning uttagits, vilket medfört både militära olägenheter och dryga onödiga kostnader för statsverket. Därtill komme, att i många fall för ägarens näring och arbete nödvändiga hästar och fordon uttagits, medan mera umbärliga icke tagits i anspråk. Mot häst- och motorfordonsmönstringsnämndernas sammansättning och arbetsformer kunde erinringar riktas. Detta gällde i viss mån även de lokala värderingsnämnderna. Behovet av nya bestämmelser vore i vissa hänseenden så trängande, att en ändring därutinnan icke lämpligen kunde anstå i avvaktan på en utredning av hela frågekomplexet. Särskilt gällde detta uttagningen av hästar, fordon och fartyg.

Beträffande riktlinjerna för en ny lagstiftning har krisrevisionen framhål- lit nödvändigheten av att statsverkets intressen bliva bättre tillgodosedda än

enligt nuvarande bestämmelser. Vidare borde, med hänsyn till de brådsakande och besvärliga situationer, under vilka ifrågavarande lagstiftning ofta måste tillämpas, eftersträvas, att bestämmelserna bleve så enkla och överskådliga som möjligt.

Chefen för armén har i skrivelse den 14 november 1940 anmält, att häst- och fordonsanskaffningslagen syntes vara i behov av omarbetning, och föreslagit en utredning i sådant syfte. I skrivelsen har anförts bland annat följande: Den mönstringsprocedur, som häst- och fordonsanskaffningslagen föreskrev vid anskaffningen av såväl hästar och hästfordon som motorfordon, hade redan i fredstid bedömts i många fall taga för lång tid i anspråk för förbandens organiserande på fastställda tider. I dessa fall hade ianspråktagande enligt rekvisitionslagen planlagts. Planläggningen hade härigenom blivit invecklad. Lagarnas bestämmelser om värdering och utbetalning av ersättning vore i väsentliga punkter olika. Olägenheterna härav hade starkt framträtt vid organiseringen av neutralitetsvakten. Farhågorna för att mönstringsproceduren skulle visa sig tidsödande hade i stort sett bekräftats. I många fall hade detta lett till att mönstringsnämnderna för att hålla de fastställda tiderna måst ägna för liten tid åt varje häst eller fordon, i följd varav ett avsevärt antal olämpliga hästar och fordon inmönstrats.

Av det anförda framginge enligt arméchefens förmenande, att bestämmelserna för ianspråktagande av hästar och fordon vid krigsmaktens ställande på krigsfot borde förenklas och att proceduren borde göras mindre tidsödande. Det syntes därvid ligga närmast till hands att helt och hållet övergå till att låta bestämmelserna i rekvisitionslagen (i förekommande fall beredskapsförfogandelagen) tillämpas vid avstående av hästar och fordon. Häst- och fordonsanskaffningslagen borde sålunda i huvudsak endast innefatta bestämmelser om de förberedande åtgärder (planläggning), som skulle vidtagas i fredstid. Erfarenheterna rörande häst- och fordonsanskaffningslagens bestämmelser angående åtgärder i fredstid utvisade emellertid, att jämväl dessa bestämmelser vore i behov av en omarbetning. Särskilt hade det visat sig, att hästågarförteckningarna icke utgjorde en tillförlitlig grund för hästuttagningen. Uttagningen av motorfordon, vilken skett genom försorg av länsstyrelserna, hade i många fall visat sig bristfällig. En centralisering av denna uttagning syntes därför böra övervägas.

Slutligen har arméchefen framhållit, att så länge neutralitetsvakten vore organiserad till nuvarande omfattning, häst- och fordonsanskaffningslagens bestämmelser icke vore aktuella, emedan anskaffning skedde genom köp eller rekvisition, men att ny mobiliseringsplanläggning måste upprättas snarast möjligt efter hemförlovning av huvuddelen av de nu organiserade stridskrafterna. En omarbetning av lagen borde därför icke onödigtvis uppskjutas.

Av de framställningar, för vilka här redogjorts, torde framgå, att en översyn av bestämmelserna om tvångsanskaffning för försvarsväsendets behov är påkallad. En utredning i sådant syfte bör därför komma till stånd inom försvarsdepartementet. Det förefaller, som om en dylik utredning i huvudsak borde kunna begränsas till de författningar, som enligt vad förut anförts äro att hänföra till rekvisitionslagstiftningen. På grund av sammanhanget mellan de ifrågavarande lagstiftningskomplexen kan det dock icke uteslutas att även förfogandelagarna, i främsta rummet beredskapsförfogandelagen, måste i viss mån inbegripas under utredningen. Förfogandelagarna torde emellertid icke nu böra göras till föremål för överarbetning i större utsträckning än nämnda sammanhang kräver.

Utredningen bör taga sikte på att åvägabrinda så enkla och enhetliga bestämmelser som möjligt. På grundval av hittills vunna erfarenheter torde säkrare än vid föregående revision av rekvisitionslagen kunna bedömas, huruvida icke kommunernas funktion att vid rekvisition utgöra ett mellanled mel-

lan rekvisitionen och den enskilde bör upphöra, varigenom bestämmelserna skulle kunna vinna i överskådlighet. I samband med revideringen av bestämmelserna om förberedandet av rekvisitionen av viss egendom i fredstid bör övervägas, om icke behov föreligger av att härvid medtaga annan egendom än fartyg, hästar och fordon. Särskilt luftfartyg torde därvidlag kunna komma i fråga. Ett annat spörsmål, som i detta sammanhang torde böra uppmärksammas, är frågan i vad mån ägare eller innehavare av egendom bör kunna åläggas att redan i fredstid vidtaga åtgärder med egendomen för att göra den ägnad att utan dröjsmål kunna användas för krigsbruk.

Av vad myndigheterna i ärendet anförts framgår, att svårigheter mött att med ett snabbt inmönstringsförfarande förena en besiktning av egendomen, som medför en garanti såväl för att endast för ändamålet lämpad egendom toges i anspråk som att egendomen värderas med tillbörlig noggrannhet. Utredningen bör taga sikte på att härvidlag finna en utväg till förbättrade förhållanden, antingen genom mera omfattande fredsförberedelser eller genom en effektivare inmönstringsorganisation. Sådana bestämmelser böra eftersträvas, att näringslivets krav och vederbörande ägares eller innehavares intresse av att behålla egendomen icke onödigtvis åsidosättas. Möjligen tarva ock vissa spörsmål i samband med rekvisitionen av egendom, som sålts på avbetalning, närmare övervägande.

Beträffande ersättningsens bestämmande må erinras därom, att trots fullföljdsförbud ett mycket stort antal klagomål över hästmönstringsnämndernas och motormönstringsnämndernas beslut inkommit till Kungl. Maj:t, som i några fall på därom gjord ansökan medgivit utbetalande av ytterligare ersättning. Detta synes tala för att ett system med två instanser för ersättningsanspråkens prövande även i dessa ärenden bör övervägas.

I övrigt bör vid utredningen beaktas vad krisrevisionen och chefen för armén i sina skrivelser anförts. Självfallet bör utredningen också söka tillgodogöra sig den erfarenhet, som eljest vunnits på detta område av militära myndigheter, riksvärderingsnämnden m. fl.

Krisrevisionen har förordat en uppdelning av utredningsarbetet på det sätt, att utan avvaktan av hela frågekomplexets slutliga genomarbetande förslag borde framläggas till provisoriska bestämmelser i de hänseenden, varutinnan behovet av en reformerad lagstiftning vore mest trängande. Särskilt gällde detta uttagningen av hästar, fordon och fartyg. Tydligt är, att en sådan uppdelning kan komma att i viss mån försvåra utredningsarbetet. Behovet av provisoriska bestämmelser sammanhänger med frågan i vad mån en ändrad organisation kan genomföras under rådande förstärkt försvarsberedskap. Jag anser mig icke på sakens nuvarande ståndpunkt kunna taga ställning till detta spörsmål, men jag förutsätter att detsamma uppmärksammas under utredningens gång. Skulle det visa sig möjligt att utan föregripande av utredningens slutliga resultat genom provisoriska bestämmelser avhjälpa mera framträdande brister i den nuvarande lagstiftningen, bör förslag till sådana bestämmelser avgivas utan dröjsmål.»

Genom 1934 års häst- och fordonsanskaffningslag avsåg man att åstadkomma ett ändamålsenligare och enklare anskaffningsförfarande än det förut använda. Vid de inmönstringar av hästar och fordon som ägt rum sedan hösten 1939 ha det nya systemets verkningar blivit praktiskt prövade. I sitt utlåtande i detta ämne vid lagtima riksdagen 1940 (nr 42) uttalade utskottet, att även om på vissa håll olägenheter framträtt av det nya systemet, utskottet dock ej kunnat finna att tillräckliga skäl förebegrats för att man då beträffande grunderna för lagen skulle återgå till de före 1934 gäl-

lande bestämmelserna. Härefter ha riksdagens revisorer verkställt undersökning rörande frågan om tillgodoseendet av försvarsväsendets behov av hästar och fordon samt rörande den praktiska tillämpningen under nuvarande krissituation av bestämmelserna i 1934 års lag. Med hänsyn till frågans betydelse såväl ur militär som ur civil synpunkt ha revisorerna fäst riksdagens uppmärksamhet på behovet av reformer på detta område.

Spörsmålet om en översyn av hithörande lagstiftning har underställts Kungl. Maj:t av statens krisrevision och chefen för armén i skrivelser den 7 november 1940 och den 14 i samma månad. Statens krisrevision har därvid framhållit att den funnit det sakliga innehållet i nu gällande lagstiftning om tvångsanskaffning för försvarsväsendets behov vid förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering i olika avseenden mindre lämpligt. Till stöd för påståendet att lagen vore i behov av omarbetning har chefen för armén åberopat, att mönstringsproceduren enligt häst- och fordonsanskaffningslagen visat sig taga för lång tid i anspråk för att säkerställa förbandens organisering på fastställda tider.

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 31 januari 1941 givna bemyndigande har chefen för försvarsdepartementet den 3 februari 1941 tillkallat särskilda utredningsmän att inom försvarsdepartementet biträda med utredning angående revision av gällande rekvisitionslagstiftning. Enligt de för utredningen utfärdade direktiven, vilka intagits i utskottets redogörelse här ovan, bör beaktas vad krisrevisionen och chefen för armén i sina skrivelser anfört. De särskilda frågor rörande häst- och fordonsanskaffningen som av motionärerna upptagits, nämligen om kommunernas medverkan vid fredsanskaffningen, verkställande av besiktning före uttagningen samt uttagningsperiodens längd, komma givetvis att bliva föremål för överväganden under utredningsmännens arbete och de i motionerna framförda synpunkterna torde därvid bliva vederbörligen prövade.

På grund härav får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 108 och II: 142, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 27 mars 1941.

På första lagutskottets vägnar:

K. SCHLYTER.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Schlyter*, *Gärde*, *Karl Emil Johanson*, *Branting**, *Karl Johan Olsson*, *Ahlkvist*, *Ekströmer* och *Lindblom*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Ryberg*, *Olsson* i Mellerud, *Lindberg* i Stockholm*, *Nilson* i Eskilstuna*, *Sundström* i Vikmanshyttan, *Hansson* i Vännäsby och *Andersson* i Mölndal.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.